

**СЛАВІСТИЧНІ СТУДІЇ:
ЛІНГВІСТИКА,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО,
ДИДАКТИКА**

Збірник наукових праць

Випуск восьмий

**Хмельницький
2020**

**СЛАВІСТИЧНІ СТУДІЇ:
ЛІНГВІСТИКА,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ДИДАКТИКА**

Збірник наукових праць

Випуск восьмий

**Хмельницький національний
університет
Кафедра слов'янської філології**

**СЛАВІСТИЧНІ СТУДІЇ:
ЛІНГВІСТИКА,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ДИДАКТИКА**

Збірник наукових праць

Випуск восьмий

**Хмельницький
2020**

УДК 811.16; 82; 81-13
С 48

Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика : збірник наукових праць. Голова редколегії Н. В. Подлевська; відповідальна за випуск Н. М. Торчинська. Хмельницький : ФОП Бідюк Є. І., 2020. Випуск восьмий. 180 с.

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри слов'янської філології (протокол № 5 від 29 грудня 2020 року)

Редакційна колегія:

Горячок І. В., Подлевська Н. В. (голова редколегії), Сашко І. С., Серкова Ю. І., Станіславова Л. Л., Терещенко Л. В., Торчинська Н. М. (відповідальна за випуск), Торчинський М. М.

Збірник наукових праць містить публікації викладачів та студентів, присвячені питанням українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства і дидактики.

Для філологів, перекладачів, педагогів та всіх, хто цікавиться зазначеними питаннями.

© Автори статей, 2020
© Хмельницький національний університет, 2020

ЗМІСТ

<i>Барановська Лідія, Серкова Юлія.</i> Мова жіночих персонажів у творчості засновниці «іронічного детективу» Іоанни Хмелевської	6
<i>Вальчук-Оркуша Оксана.</i> Польська мова у закладі вищої освіти як складник підготовки майбутнього філолога-полоніста	16
<i>Возна Ірина.</i> Ознаки жанру психотрилера у романі Максима Кідрука «Твердиня»	25
<i>Габінет Ірина.</i> До питання про взаємодію польської та української мов у XVI–XVIII ст.	32
<i>Гаценко Ірина.</i> Тематичні групи субстантивованих числівників в українській мові	37
<i>Глуцька Марина.</i> Формування у школярів комунікативних умінь з іноземної мови	42
<i>Горячок Інна.</i> Медіа міста Хмельницького	46
<i>Денега Марина.</i> Роль гри на уроках української мови	51
<i>Євин Максим.</i> І. Огієнко в історії української літературної мови	54
<i>Ільєнко Олена.</i> Теоретичні основи компаративного аналізу	58
<i>Колодко Каміла.</i> Використання зарубіжних методик викладання іноземної мови у школах України	63
<i>Марченко Діана.</i> Розвиток умінь монологічного мовлення на уроках іноземної мови: етапи формування та система вправ	69
<i>Огінська Аліса.</i> Аналіз назв посуду для вживання і зберігання рідини в польській та українській мовах	73
<i>Подлевська Неля.</i> Перекладацька практика як складник формування мовно-професійної особистості майбутнього філолога	77
<i>Попик Наталія.</i> Використання автентичних матеріалів для навчання польської мови	85
<i>Сень Оксана.</i> Життєвий і творчий шлях Гжегожа Касдепке	89
<i>Смичок Марина.</i> Еволюція поняття «стереотип» у контексті сучасної етнолінгвістики	93
<i>Стадник Тетяна.</i> Інноваційні технології і засоби навчання у вивченні польської мови як іноземної	99
<i>Станіславова Людмила.</i> Створення електронного підручника на основі сучасних web-технологій	103

Старух Аліна. Особливості мовленнєвого етикету Польщі та використання його на уроках польської мови	109
Стромелюк Валерія. Постмодернізм у художній літературі Польщі та України	112
Тищук Ольга. Мовнокомунікативна особистість студента-полоніста як складник формування міжкультурної комунікації	117
Тонкошкура Віта. Дистанційні технології навчання іноземної мови із використанням комп'ютерних комунікацій	124
Торчинська Наталія. Діалектне членування польської мови	127
Торчинський Михайло. Власні особові імена як об'єкт вивчення слов'янської ономастики	138
Шевчук Марія. Використання елементів інноваційних технологій під час вивчення фонетики на уроках української мови	147
Ялова Марія. Особливості навчання іноземної мови дітей із порушенням розумового розвитку і ЗПП	152
Czornous Weronika. Miłość do człowieka i stworzenia jako istotne elementy franciszkanizmu w poezji Jana Twardowskiego	159
Korostil Julia. Postać S. Żadana w literaturze ukraińskiej	164
Pawluk Oleksij. Religijne aspekty w «Imperium» Ryszarda Kapuścińskiego	169
Saszko Irena. Koncept 'miłość' w danych słownikowych języka polskiego	175

9. Encyklopedia języka polskiego, pod red. Stanisława Urbańczyka. Wrocław, 1991.

10. Kowalska A. Podziały językowe Mazowsza na tle podziałów pozajęzykowych Warszawa, 1991.

11. Kresy Wschodnie II Rzeczypospolitej. URL : <https://web.archive.org/web/20050822115358/http://www.kresy.co.uk/>

12. Nitsch K. Wybór polskich tekstów gwarowych, wyd. II. Warszawa, 1960.

13. Pawłowski E. Podział gwar małopolskich na tle wzajemnych wpływów gwarowych oraz nowych tendencji językowych. *Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego*. 1966. VI. S. 191–202.

14. Urbańczyk S. Zarys dialektologii polskiej. Warszawa, 1962.

***Михайло Торчинський, доктор філологічних наук,
професор кафедри української філології***
**ВЛАСНІ ОСОБОВІ ІМЕНА ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ
СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ**

Особові імена як один із найбільш давніх шарів онімної лексики закономірно перебували в центрі уваги дослідників пропріальних одиниць і в Україні, і в докiллi (Росiї, Бiлорусi, Польщi тощо), причому iншомовнi студiї прямо й опосередковано впливали на вiтчизнянi дослідження i як зразки для наслідування, i як моделі, які можна порівняти, зіставити, узагальнити тощо. Саме тому опис процесу студіювання особових імен за кордоном має вагомe значення для української антропоніміки.

Історію вивчення таких пропріальних одиниць в Україні протягом ХІХ – ХХ ст. з'ясовано в нашій однойменній статті [2]. Мета пропонованої праці – схарактеризувати стан дослідження власних особових імен передусім у слов'янських мовах (зокрема білоруській, польській та російській, які мають чи не найбільше напрацювань у цій царині), а також в інших (зокрема народів колишнього Радянського Союзу і країн так званого соціалістичного табору).

Насамперед відзначимо дві праці словникового типу, надруковані наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.: «Слов'янський іменослов, або Зібрання слов'янських особових імен в алфавітному порядку» (1867 р.) М. Я. Морoшкіна і «Словник

давньоруських особових імен» (1903 р., перевидано 2005 р.) М. М. Тупикова, які протягом багатьох десятиліть використовувалися українськими антропонімістами, оскільки містять цінний матеріал для з'ясування особливостей іменування людей у попередні історичні періоди.

Ще раніше, у часи Київської Русі, як зазначає А. М. Зубко у статті «Українська ономастика: здобутки та проблеми», робилися спроби тлумачення імен у писемних джерелах (наприклад, 1289 р. для єпископа Климента в Новгороді було укладено перший на Русі словник власних імен людей; 1627 р. Памва Беринда у словнику «Лексикон славенороський й імен толкованіє» (Київ, 1627 р.) з'ясовував походження імен; 1886 р. хорватський мовознавець Т. Маретич запропонував термін «ономастика» (проте лише для вивчення антропонімів); Я. Головацький пояснював західноукраїнські географічні назви і власні імена в історико-географічних працях «Велика Хорватія або Галицько-Карпатська Русь» (1841 р.), «Поділ часу у Русинів», «Нарис старослов'янського байкослів'я або міфологія» (1865 р.), «Народні пісні Галицької й Угорської Русі» (1878 р.), «Географічний словник західнослов'янських і південнослов'янських земель та прилеглих країн» (1884 р.), і це при тому, що ці землі перебували під владою Австро-Угорщини [1, с. 264–266].

Важливі як зразок для виконання аналогічних студій у Східній Європі й описи історії становлення грецьких (Ф. Бехтель, А. Фіцк, 1865 р.) та слов'янських (Ф. Міклошич, 1867 р.; І. Панич, 1828 р.) особових імен, надруковані відповідно в Гетінгемі (Німеччина), Відні і Будапешті (Австро-Угорщина).

У першій половині ХХ ст. насамперед через військово-політичні обставини вивчення пропріальних одиниць практично занепало (можемо назвати, проте, дослідження російського науковця А. М. Селищева (1948 р.), у якому досить обширно описано походження російських прізвищ, особових імен і прізвищ (повторне видання – у «Вибраних працях» 1968 р.), а також невелику книгу Д. П. Джуровича «До питання про походження імен слов'янських народів» (1913 р.), перше видання праці А. Ф. Лосєва «Філософія імені» (1927 р.) та монографію С. Козеровського «Прізвища, прізвиська, польські імена деяких типів словотворення: книга буття польського народу» (1938 р.);

вартує уваги й чотири томний «Словник власних імен у вірменській мові» Р. Я. Ачаряна (1942–1948 рр.).

Натомість друга половина ХХ ст. ознаменувалася значною активізацією антропонімічних студій, зокрема вивченням власних особових імен в Радянському Союзі та навколишніх країнах (передусім відзначимо аналіз історії російських імен, імен по батькові і прізвищ В. К. Чичагова (1959 р.)).

Більш вагомим був вплив закордонних антропонімічних студій у 1960-х роках, насамперед російських, таких як «Словник російських особових імен» Н. О. Петровського (1966, 1980, 1996, 2000 та інші роки), «Довідник особових імен народів РРФСР» (видання 1965, 1970, 1979, 1987, 1989 і наступних років, редактором яких спочатку був М. О. Баскаков, а потім – О. В. Суперанська), довідник «Іншомовні імена й назви в російському тексті» Р. С. Гіляровського і В. А. Старостіна (1969, 1978, 1985 рр.), монографії «Слово про слова. Ти і твоє ім'я» Л. В. Успенського (1960, 1962 рр.), «Російські імена, імена по батькові і прізвища» Г. В. Тропіна (1961 р.), «Російські імена А. А. Угрюмова (1962 р.), «Як вас звуть? Де ви мешкаєте» О. В. Суперанської (1964 р.), «Наголос у власних іменах у сучасній російській мові» О. В. Суперанської (1966 р.), «Власні імена в російському епосі» Т. Н. Кондратьєвої (1967 р.), «З історії російських канонічних імен (Історія наголошування в канонічних власних назвах у їхньому співвідношенні з російськими літературними і розмовними формами)» Б. А. Успенського (1969 р.); частково імена характеризувалися в монографіях Л. М. Щетиніна «Слова. Імена. Речі. Нариси про імена» (1966 р.) та «Імена і назви» (1968 р.); бібліографічний покажчик літератури російською мовою «Антропоніміка» (1968, 1970 рр.) С. І. Зініна; збірники статей «Антропоніміка» й «Особові імена в минулому, теперішньому, майбутньому» за редакцією В. А. Никонова (1970 р.).

Плідно в цьому плані працювали антропонімісти Білорусі (назвемо «Словник особових власних імен» М. Р. Судника (1965 р.) та роботу М. В. Бірили «Білоруська антропонімія: власні імена, клички, імена по батькові, прізвища» (1966 р.), а перед цим – його ж невелику працю «Білоруські антропонімічні назви в їх співвідношенні з антропонімічними назвами інших слов'янських мов (російської, української, польської)» (1963 р.)), Болгарії

(«Дослідження особових імен фракійців» В. Бешевлієва (1965 р.), «Словник особових і сімейних імен в Болгарії» С. Ільчева (1969 р.)), Польщі (це передусім «Словник старопольських особових назв» за редакцією В. Ташицького, перший том якого вийшов із друку 1965 р., а сьомий, останній, – 1987 р.; відзначимо й працю М. Карплюк «Слов'янські жіночі імена» (1961 р.) та статтю С. Роспанда «Структура і класифікація давньосхіднослов'янських антропонімів (імена)» (1965 р.)).

Заслужують на увагу й дослідження імен, які побутують в інших мовах: як слов'янських («Старочеські особові імена та наші прізвиська» (1964 р.) Я. Свободи, «Проблеми системи особових імен» (Братислава, 1970 р.) В. Бланара), так і неслов'янських (наприклад, «Румунський ономастичний словник» (Бухарест, 1963 р.) Н. А. Константінеску, «Картвельські власні імена. Словник антропонімів» (Тбілісі, 1967 р.) А. А. Глонті, «Особові імена (Короткий антропонімичний довідник)» (Кишинів, 1968 р.) А. І. Єремії і М. А. Косничану, «Лексикон імен» (Цюрих, 1968 р.) Г. Дроздовського, «Німецькі особові імена. Історія, утворення та значення» В. Флейшера (1968 р.)).

Серед російських видань 1970-х років відзначимо праці О. В. Суперанської «Загальна теорія власної назви» (1973 р.) і Н. В. Подольської «Словник російської ономастичної термінології» (1978, 1988 рр.), у яких уточнено структуру терміносистеми – ономастичної загалом і антропонімичної зокрема, а також достатньо повно схарактеризовано особові номінації.

Однак більш детальний опис особових імен здійснено в монографіях («Ім'я і суспільство» В. А. Никонова (1974 р.), «Про російські імена» Г. В. Суислової і О. В. Суперанської (1978, 1985, 1991, 1997 рр.), «Російські імена: нариси з донської антропонімики» Л. М. Щетиніна (1978 р.)), словниках («Ономастикон: Давньоруські імена, прізвиська і прізвиська» С. В. Веселовського (1974 р.)), методичних виданнях (посібник для студентів-заочників «Вступ до російської антропонімії» С. І. Зініна (1972 р.), перевидана книга «Ти і твоє ім'я. Ім'я дому твого» Л. В. Успенського (1972, 1996, 1997 рр.) і книга для учнів «З історії російських імен і прізвиськ» О. М. Полякової (1975 р.)), бібліографічних довідниках («Ономастика: Показчик літератури,

виданої в СРСР з 1963 по 1970 рр.» (1976 р.) та «Ономастика: Показчик літератури, виданої в СРСР в 1971–1975 рр. з додатком за 1918–1962 рр.» (1978 р.) і збірниках наукових праць («Етнографія імен» за редакцією В. А. Никонова і Т. Г. Стратановича (1971 р.)).

Інші антропонімічні дослідження присвячені як слов'янським іменам («Давньоруські особові імена» Т. Скуліни (Варшава, 1973–1974 рр.), «Путівник по наших іменах» (словацьких) Ф. Копечного (Прага, 1974 р.), «Секрет особового імені. Думки і клопоти» Н. Михова (Софія, 1975 р.), «Македонські особові імена басейну Азот» В. Пінки (1975 р.), «Словник особових імен сербів» М. Грковича (Белград, 1977 р.), «Як зватимуть вашу дитину» М. Кнаппової (Прага, 1978 р.), «Як обирають імена» В. А. Івашка (Мінськ, 1980, 1988 рр.), так і неслов'янським («Імена як лінгвістичні символи та їхній особливий мовний характер» В. Флейшера (Берлін, 1971 р.), «Маленька книга з іменами» К. Пауля (Лейпциг, 1972 р.), «Ім'я в мові та суспільстві. Внесок в теорію ономастики» (Берлін, 1973 р.), «Словник англійських особових імен» А. І. Рибакіна (Москва, 1973 р.), «Довідник татарських особових імен» Г. С. Сабірзянова (Казань, 1973 р.), ««Імена Серегельяс» М. Г. Домбая (Будапешт, 1974 р.), «Німецька ономатологія. Німецькі особові імена» А. Баха (1978 р.), «Німецький словник імен» Х. Бахлоу (Гамбург, 1980 р.) тощо), і це, як бачимо, переважно словники, довідники, порадики стосовно обрання потрібного іменування.

Одним із найбільш продуктивних періодів у вивченні власних особових імен були 1980-і роки. Активно характеризувалися іншомовні власні особові імена, носіями яких були росіяни («Словозміна антропонімів в російській мові» Л. П. Калакуцької (1982 р.), «Як назвати тебе, малюк?» Г. В. Суислової (1982 р.), «Давньоруська антропонімія XIV–XV ст.: Північно-Східна Русь» М. Вуйтович (Познань, 1986 р.), «Шукаємо ім'я» за редакцією В. А. Никонова (1988 р.), «Народні особові імена» В. А. Щаніцина (1989 р.), «Ім'я – через віки і країни» О. В. Суперанської (1990 р.), інші народи колишнього Радянського Союзу («Словник татарських особових імен» Г. В. Саттарова (1981 р.), «Білоруська антропонімія. 3. Структура власних чоловічих імен» М. В. Бірили (1982 р.), «Калмицькі

особові імена» М. У. Монраєва (1984 р.), «Дохристиянські особові імена народів Північного Сходу Сибіру» Ф. Г. Сафронова (1985 р.), «Наші імена» Н. Г. Самсонова (Якутськ, 1989 р.) і зарубіжжя («Особові імена в німецькій мові» В. Сейбіке (1982 р.), «Ім'я для нашої дитини» М. Майтана (Братислава, 1985 р.), «Система особових імен у народів світу» за редакцією В. А. Никонова (1986 р.; 1989 р. видано подібну книгу «Система особових імен у народів світу», укладачами якої були Р. Ш. Джарнигасимова, М. В. Крюков, В. А. Никонов, А. М. Решетов), «Ім'я та історія: Про імена арабів, персів, таджиків і тюрків» А. Гафурова (Москва, 1987 р.), «Словник особових імен» М. Шимундича (Загреб, 1988 р.), «Ім'я при народженні в мові і суспільстві» М. Кнаппової (Прага, 1989 р.)). За жанром – це насамперед словники і довідники, а також порадики й монографії.

До цієї групи видань варто віднести й покажчик літератури з ономастики, виданої в СРСР у 1976–1980 рр. (1984 р.).

Трапляються наукові праці й комбінованого характеру, у яких особові імена аналізуються разом з іншими класами пропріальних одиниць («У світі імен і назв» М. В. Горбаневського (1983 р.), «Відмінювання прізвищ і особових імен в російській літературній мові» Л. П. Калакуцької (1984 р.), «Від власних імен до загальних» Л. А. Введенської і Н. П. Колесникова (1989 р.), зокрема й філософське осмислення номінаційного процесу («Філософія імені: теорія знака, символу, міфу й імені в їхньому діалектичному русі» О. Ф. Лосєва (перевидано 1990 р.).

Загальнотеоретичне спрямування мають монографія В. Д. Бондалєтова «Російська ономастика» (1983 р.) і довідник «Основна система і термінологія слов'янської ономастики» (Скоп'є 1983 р.), а також колективна монографія «Теорія і методики ономастичних досліджень» (1986 р.).

Останнє десятиліття ХХ ст. позначене активізацією видань або перевидань насамперед лексикографічного плану, у яких подається правописна, етимологічна, лінгвопсихологічна та інша інформація про російські імена (іноді – разом з іншими групами антропонімної лексики). Зразком таких словників і довідників можуть бути довідкова книга про імена й іменини «День Ангела» М. Г. Талалай (1992 р.), книга для батьків і хрещених «Ім'я – доля»

А. Бобрової (1993 р.), довідник «Прізвища. Імена. Імена по батькові. Правопис і відмінювання» Л. П. Калакуцької (1994 р.), перший гніздовий «Словник російських особових імен» О. М. Тихонова, Л. З. Бояринової, А. Г. Рижкової (1995 р.), короткий словник «Російські імена у ХХ столітті» М. В. Федорової (1995 р.), «Словник імен» О. А. Грушко і Ю. М. Медведєва (1996 р.), «Словник російських особових імен» О. В. Суперанської (1998, 2003, 2004, 2005 рр.), «Словник особових імен» Т. Ф. Ведіної (2000 р.).

Досить різноплановими є і праці монографічного типу, окремі з яких доповнені словниками, однак більш цікавими є все-таки екстралінгвальні відомості: «Від назв до імен» Л. А. Введенської і Н. П. Колесникова (1995 р.), «Солодкий дар, або Таємниця імен і прізвиць» А. Кторової (1995, 2002 рр.), «Історія й імена» Л. М. Щетиніна (1996 р.), «Імена й долі» М. Е. Рут (1996 р.), «Імена й іменини» В. І. Супруна (1997 р.), «Імена» П. А. Флоренського (1998 р.), «Філософія імені» С. Булгакова (1898 р.), «Знак Імені» М. Славного (1998 р.), частково – «Власне ім'я в політиці: Мова влади і влада мови» О. А. Романова, О. Г. Романової і Н. Ю. Воєводкіна (2000 р.), а також збірник статей «Рідні серцю імена (1993 р.).

Для дітей призначені книги Л. В. Успенського «Ти і твоє ім'я» (1994 р.) і частина перша «Особове ім'я» колективної праці «Антропонімія в початкових класах» В. В. Демічевої, Т. Н. Орлової й І. А. Устименко (2000 р.).

Інші імена теж ставали об'єктом вивчення антропонімістів, наприклад, в Азербайджані (словник «Біблійні імена» Л. М. Грановської (1995 р.)), Білорусі («Білоруські власні імена: Білоруська антропоніміка і топоніміка» В. В. Шура (1998 р.)), Ізраїлі (збірник «Ім'я твоє. Особові імена, прізвища, прізвиська, псевдоніми, нумерологія, фольклор» (1993 р.)), Польщі («Імена хресні білосточан в аспекті соціолінгвістичному (1885–1985 рр.)» З. Абрамовіч (1993 р.), «Книга наших імен» Ю. Бубака (1993 р.), «Християнські імена в середньовіковій Польщі» М. Малєца (1994 р.), «Словник імен, що використовуються сьогодні в Польщі» К. Римута (1995 р.), а особливо – енциклопедія «Польські власні назви» за редакцією Е. Жетельської-Фелешко (1998 р.), Росії («Узбецькі імена» Е. А. Бегматова (1991 р.), словник-

довідник «Іноземні прізвища й особові імена. Написання й вимова» Р. А. Лідіна (1998 р.), «Нариси з романської антропонімії» Ю. А. Рилова (2000 р.), «Словник англійських особових імен» А. І. Рибакіна (2000 р.), Словаччині (Виберіть ім'я для своєї дитини» М. Майтан і М. Поважай (1998 р.) тощо.

Однак найбільше таких праць появилось на початку ХХІ століття, і це насамперед російські видання, які використовуються як науковцями, так і пересічним читачем через доступність такої інформації та завдяки тривалим спільним контактам, які знайшли свій відбиток і серед особових імен.

Особливою популярністю користуються словники, довідники, порадики, монографії, найбільш відомі автори яких – О. В. Суперанська («Ваше ім'я? Розповіді про імена різних народів» (2001 р.), «Словник російських імен» (2005 р.), «Сучасний словник російських імен» (2005 р.), «Словник російських особових імен» (2006 р.), «Ім'я через віки і країни» (2007 р.), «Словник народних форм російських імен» 2010 р.), «Як назвати тебе, Малюк?» (2012 р.); також перевидано класичні монографії «Теорія і методика ономастичних досліджень» (2009 р., у співавторстві з В. Е. Сталтмане, Н. В. Подольською і А. Х. Султановим) та «Загальна теорія власної назви» (2012 р.), В. С. Козаков («Іменослов. Словник слов'янських імен і прізвищ» (2002 р.), «Промисел Божий в імені християнина. Таємний смисл імен» (2005 р.), Ф. Б. Успенський («Іменослов: нариси з історичної семантики імені» (2003 р.), докторська дисертація «Династичне ім'я у середньовіковій Скандинавії і на Русі» 2005 р.), «Вибір імені в російських князів у Х–ХVІ ст.: династична історія через призму антропоніміки» (2006 р., у співавторстві з А. Ф. Литвиною), Б. Ю. Хігір («Повна енциклопедія імен» у двох томах: «Жіночі імена» й «Чоловічі імена» (2003 р.), психологічний практикум «Ім'я і число в долі» (2010 р.), «Імена Росії» (2011 р.)).

Назвемо вагомі праці й інших російських дослідників, таких як О. А. Леонович («У світі англійських імен») – 2002 р.; О. Глаголева («Твоє православне ім'я») і С. Ю. Потапова («Номінація особи в побутовому дискурсі») – 2003 р.; В. П. Берков (навчальний посібник «Російські імена, імена по батькові і прізвища: правила вживання») і Н. І. Шейко («Російські імена і

прізвища») – 2005 р.; В. Круковер («Найпопулярніші імена світу») і Р. А. Лідін (довідник «Іноземні прізвища й особові імена. Практика транскрипції російською мовою») – 2006 р.; Т. Ф. Ведіна (словник чоловічих і жіночих імен «Найпопулярніші імена в Росії») і О. А. Нахімова («Прецедентні імена в масовій комунікації») – 2007 р.; О. Н. Кочева («Великий словник імен») і Ф. М. Таказов («Етимологія осетинських прізвищ та імен») – 2008 р.; І. В. Кубліцька («Імена і прізвища: походження і значення») і Л. Н. Цимбалова («100 імен – 100 доль: як назвати Вашу дитину») – 2009 р.; С. І. Гарагуля («Антропоніми в лінгвокультурному та історичному аспектах») і С. Тепаєв («Глумачний словник башкирських особових імен») – 2010 р.; Т. А. Комова і С. І. Гарагуля (навчальний посібник «Особове ім'я в англомовному культурно-історичному просторі») та М. В. Уваров (книга для сімейного читання «Славне ім'я – висока честь: енциклопедія імен») – 2012 р.; М. Л. Ковшова («Словник власних імен в російських загадках, прислів'ях, приказках та ідіомах») – 2019 р.

Підсумовуючи російські праці ХХІ ст., присвячені особовим іменам, відзначимо, по-перше, їхню досить велику кількість (ми і не прагнули назвати всі студії); по-друге, розмаїття жанрів (словники, довідники, порадики, монографії, посібники); по-третє, різноплановість тематики (зокрема появились видання церковного спрямування, представлена поетична антропоніміка, і далі описуються іншомовні особові імена або подається їх транскрипція російською мовою, часто разом з іменами характеризуються прізвища, прізвиська, імена по батькові тощо, однак основна частина матеріалу – це традиційні словники імен з різними коментарями). На нашу думку, більшість інформації є цікавою і для українців, проте простежується й негативний вплив – наполягання батьків на реєстрації новонароджених саме російськомовними варіантами особових імен.

Ми не маємо змоги схарактеризувати всі закордонні видання, присвячені опису особових імен, однак дозволимо собі хоча б звернути увагу на Білорусь і Польщу.

У першій із них представлені й монографія про колишні особові номінації («Історична антропонімія Гомеля й околиць» О. Ф. Рогальова, 2009 р.), і детальне лексикографічне видання

(«Словник особових власних імен» А. К. Усціновіч, 2011 р.), і порадики для молодих батьків («Білоруські імена», 2001 р.).

У Польщі відзначимо ще одну енциклопедію – «Слов'янська ономастика» (2002, 2003 рр.), де акцентовано увагу на всіх класах пропріальних одиниць, що функціонують у слов'янських мовах. Можемо назвати і спеціалізовані антропонімічні студії, на зразок: «Наші імена» Й. Гженя (2002 р.) або «Російсько-польський словник особових імен» П. Щерански (2019 р.).

Загалом аналіз історії вивчення особових імен у слов'янських та суміжних мовах, на нашу думку, дає підстави зробити такі висновки: по-перше, читачів традиційно цікавлять походження імені, його значення, зв'язок із характером людини тощо, тому не дивно, що цьому класу пропріальних одиниць дослідниками приділено так багато уваги; по-друге, відсутня справді комплексна характеристика усіх особливостей власного імені в денотатно-характеристичному, етимолого-словотвірному та функціональному ракурсах, тому такий аналіз буде доречним як для української, так і для інших мов.

Список використаної літератури

1. Зубко А. М. Українська ономастика: здобутки та проблеми. *Ономастика України першого тисячоліття нашої ери*: монографія. Київ: Наукова думка, 1992. С. 263–282.

2. Торчинський М. М. Історія вивчення особових імен в Україні у ХІХ–ХХ століттях. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький, 2020. Вип. 20. С. 67–74.

*Шевчук Марія, студентка групи ФУМ-17-1
Науковий керівник – Н. М. Подлевська*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИКИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Останніми роками відбувся значний крок уперед у науково-технічному прогресі. Економічні, політичні, демографічні явища мають безперечний вплив на освітній процес. Тепер сучасна школа вимагає висококваліфікованого вчителя-словесника, який готовий до тенденцій мінливої сучасності. Зараз дітям не зовсім цікаво